

УДК 338.242.4

Н. Комарівська

МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто теоретичні аспекти державного регулювання діяльності аграрних холдингів в Україні через методи державного регулювання. Досліджено вплив держави на підприємства холдингового типу в аграрній галузі України як на об'єкт регулювання. Науково обгрунтовано потребу державної підтримки підприємств холдингового типу.

Ключові слова: методи державного регулювання, державна підтримка, аграрний сектор, оподаткування, орган влади, конкуренція, бюджетна дотація, кредитування, експорт.

Проведені дослідження засвідчують, що вчені за різними ознаками класифікують методи державного регулювання у сільському господарстві, залишаються питання, що потребують подальшого вивчення. Дослідження направлено на визначення та обгрунтування методів регулювання підприємств холдингового типу.

Державне регулювання аграрної галузі є досить доречним, сприяє цьому розвиток сільського господарства у світі, Україна не стоїть осторонь. Завданням дослідження є визначення методів державного регулювання діяльності аграрних холдингів в Україні. У процесі вивчення методів державного регулювання у сільському господарстві та регулювання аграрних холдингів корисними стали здобутки В. Галанця, М. Дем'яненка, Т. Заяць, О. Кузьміна, М. Маліка, П. Саблука, Г. Черевка та інших. Дослідження питань наукового обгрунтування державного регулювання аграрної галузі відображено у працях М. Білинської, В. Воротіна, М. Гамана, В. Гейця, В. Юрчишина.

Мета статті полягає у проведенні дослідження аспектів державного регулювання аграрних холдингів; визначенні методів державного регулювання діяльності аграрних холдингів; аналізі ефективності впливу методів на діяльність холдингових підприємств.

Тривалий шлях розбудови України спричинив пошук нових вимог у державному регулюванні та управлінні, основою розвитку стала людина й суспільство загалом. Перехід до ринкової економіки вимагає підсилити роль, визначити місце держави у національній економіці – галузі сільського господарства, впливаючи на фізіологічний розвиток людини, недотримання звичайної умови забезпечить зникнення нації.

Сільське господарство – галузь, що відіграє ключову роль у забезпеченні населення достатнім рівнем екологічно чистим продуктом виробництва. Державна підтримка сільськогосподарського виробника – це цілісна система економічних, організаційних та правових засобів, направлених на розвиток аграрної галузі.

Виникнення проблем у сільському господарстві можна пояснити використанням застарілих засобів та методів державного регулювання, які не є ефективними в умовах глобальних трансформацій. Зростання ефективності сільськогосподарського виробництва супроводжувалося розпочатими у 90-х рр.

XX ст. реформами, направленими на створення конкурентних умов, запровадження ринкових форм розвитку сільського господарства. Та очікуваного результату не спостерігалось, основою не стали особливості цієї галузі, адже держава сконцентрувала зусилля на регулятивній функції розвитку. Поетапний перехід до ринкового господарювання створив ситуацію, у якій сільське господарство потрапило у залежність від галузей промисловості, ослабивши продовольчу безпеку й забезпечивши ринок продуктами імпортного виробництва. Загострилася суперечка між управліннями та науковцями, між теоретичним та практичним поглядом щодо впливу державного та ринкового інструменту на розвиток аграрного комплексу.

Проведення соціальної реформи в сільському регіоні неможливо здійснити без державної підтримки ключових сфер для жителів села: система охорони здоров'я, освіта, культура – це надасть можливість в разі підвищити показники соціального розвитку населення. Досвід останніх років у соціально-економічному процесі свідчить про критичний стан села – низький рівень доходів, безробіття, міграція селян, зубожіння населення, високий рівень соціального напруження, критичний демографічний стан, деградація матеріально-технічної бази увійшли у повсякденне життя населення. Доступність до соціальних послуг жителів села та жителів міста створює соціальний статус й моральний розрив – вкрай важлива підтримка держави.

Потреба в державному регулюванні є важливим аспектом розвитку соціальної політики стосовно жителів села. Н. Кондратьєв у своїй праці “Організація народного господарства” “регулювання” проаналізував таким чином: “щоб проникнення регулюючої свідомої ролі держави в підрозділ народного господарства відбулося найменш безболісно, необхідна планомірність і узгодженість дій органів влади. Потрібно, щоб був центральний мозок усього управління економічним життям країни. Потрібно, щоб він висував плани дій і погоджував дії окремих галузей управління. Тільки тоді народне господарство може бути більш-менш організовано і перейнято єдиною керівною волею. Тільки тоді можна очікувати й більш нормального перебігу економічного життя країни” [1].

Держава забезпечує розвиток та зростання сільськогосподарського виробництва шляхом застосування комплексу заходів, створюючи умови для ринкових відносин. Щоб забезпечити достатній рівень населенню продовольством, держава здійснює регулювання напрямів галузі, зокрема: забезпечує розвиток аграрних виробників, підтримує виробництво екологічної продукції, сприяє розбудові соціальної інфраструктури. Розмір державного впливу залежить від економіки країни та соціального розвитку й балансування пропозиції та попиту на продукцію сільськогосподарських виробників.

Окрім того, низький рівень фінансового забезпечення спричинило виникнення проблем в агропромисловому комплексі України, держава відіграє важливу роль у підтримці національних виробників, визначає розмір цієї підтримки. Зарубіжні виробники постійно відчувають підтримку з боку держави – один із чинників, що відображає стан розвитку економіки. Враховуючи особливості вітчизняного виробництва, український виробник безумовно потребує державної підтримки, тим самим держава, здійснюючи підтримку, сприяє конкурентним відносинам, попередить виникнення продовольчої небезпеки.

До того ж, держава передбачає комплекс заходів у формі фінансової підтримки, управлінської та консультативної допомоги, системи податкових преференцій й заходів державної антимонопольної політики. Надання в Україні

державної підтримки аграрним підприємствам забезпечило поступлення коштів до державного бюджету, внесення змін у податкову політику сприяло своєчасній сплаті податків, змінило обсяги власних оборотних коштів аграрних виробників, зокрема сільськогосподарські підприємства власною продукцією забезпечили переробні підприємства.

Специфіка надання державної підтримки кожної країни особлива: так, у Німеччині, Франції, Японії фінансову допомогу аграрним виробникам надають банки, корпорації, які фінансує держава. Також державну допомогу отримують й виробники у Великій Британії та Сполучених Штатах Америки шляхом фінансування приватних інвестиційних компаній та венчурних фондів [2].

Нормативне підтвердження важливості сфери аграрного виробництва й сільського господарства відображено у Законі України “Про державну підтримку сільського господарства України” [3]. Цей закон містить основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення. Закон передбачає тимчасове адміністративне регулювання цін та тимчасову бюджетну дотацію. Відповідно “адміністративне регулювання” – це комплекс адміністративних заходів, спрямованих на упередження чи зупинку спекулятивного або узгодженого встановлення цін продавцями та покупцями об’єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку, яке не може бути виправлено за стандартними процедурами державних інтервенцій. Адміністративне регулювання, згідно з зазначеним вище законом, застосовується у двох випадках, а саме: на випадок проведення Аграрним фондом консультацій учасниками біржового процесу з приводу інтервенцій, коли не досягається згода щодо зменшення або збільшення ціни попиту до рівня, що не перевищує рівень максимальної або мінімальної інтервенційної ціни; з дня прийняття рішення про запровадження адміністративного регулювання й триває протягом шести місяців термін дії цього режиму.

Уряд України може застосовувати такі види адміністративного регулювання або їх комбінацію: обмеження рівня торгової знижки на гуртовому або роздрібному ринку визначеного об’єкта цінового регулювання; встановлення граничних рівнів рентабельності до витрат; встановлення граничних цін продажу об’єкта державного цінового регулювання на рівні максимальної інтервенційної ціни або його придбання на рівні мінімальної інтервенційної ціни [4]. У дослідженні звернуто увагу на такий аспект: режим адміністративного регулювання поширюється на правовідносини, які виникають як на організованому, так і на неорганізованому ринках України з окремим об’єктом державного цінового регулювання. Аграрні холдинги є безпосередніми учасниками відносин на організованому ринку, володіючи правом виходу на міжнародні фондові біржі [5]. Одним із методів адміністративного регулювання державні органи у діяльності аграрних холдингів застосовують стандарти – затверджені норми виробництва (технологія виробництва, якість, вага, термін зберігання). Обов’язкова умова та вимога для виробників продукції, виробництво якої передбачає наявність стандартів, – виробник підтверджує відповідність продукції заявленим стандартам. Одночасно суб’єкти господарювання різних форм власності, крім норм стандартизації, використовують норми сертифікації – безпечна продукція для здоров’я, життя та навколишнього середовища. Відсутність нових, удосконалених старих адміністративних методів

спричиняє ситуацію, в якій підприємства, аграрні холдинги виробляють продукцію більше норми, що призводить до кризи в економіці. Правовий метод регулювання встановлює контроль органу влади за діяльністю аграрних холдингів у дотриманні прав та обов'язків відповідно до нормативних актів. Закони є основними документами, що координують і регулюють діяльність суб'єкта господарювання, своєю чергою, розпорядження, постанови, рішення, законодавчі акти виконують роль тимчасового регулювання.

Ринок є площиною для суб'єктів господарювання різних форм власності – малі, середні, великі, вітчизняні та зарубіжні підприємства. Орієнтуються у діяльності підприємства та виробники на кінцевий результат – отримання прибутку, попит та пропозицію, конкуренцію, що є двигуном розвитку ринкових відносин, виключені будь-які вільні відносини взаємодії між суб'єктами господарювання, що спричиняє розвиток монополізму та нестабільність економіки. Задля збалансованості відносин влада застосовує механізми які спрямовані на інтереси суспільства. Регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств виробників здійснюється прямими та непрямими методами регулювання, надаючи органам влади можливість впливати на взаємозв'язки й процеси. Саме через нестабільність в економічному та соціальному розвитку держава здійснює регулювання. У сільському господарстві, агропромисловому комплексі держава проводить регулювання з метою запобігання кризи та підтримки виробників на випадок монопольної боротьби.

Політична та економічна нестабільність, воєнні дії на Сході, непередбаченість державної політики, затяжний процес реформування, політика оподаткування суб'єктів господарювання, низький рівень фінансування сільськогосподарських виробників та аграрного комплексу не забезпечують галузь іноземними інвестиціями, як – результат низький рівень поступлення в аграрну галузь.

За свідченнями Державної служби статистики, поступлення іноземних інвестицій в економіку країни, зокрема в сільське господарство, на 1 січня 2016 р. становило 502,2 млн дол. США, до кінця року спостерігалось відчутне зниження у грошовому еквіваленті на 2,2 млн дол. США [6]. Зокрема, спостерігається наявність іноземного капіталу у відносинах із орендодавцями землі. Проведені дослідження науковцями Оклендського університету (Нова Зеландія) свідчать, що у розпорядженні іноземних компаній перебуває майже 2,2 млн га, або 5,3% сільськогосподарських земель України [7].

Діяльність аграрних холдингів визначено можливістю виходу на світові фондові біржі, розміщення акцій надало можливість залучити іноземне кредитування, підприємства скористалися низькими відсотками – конкурентна прерогатива від інших сільськогосподарських підприємств.

До того ж, вихід на міжнародні фондові біржі відкриває аграрному холдингу один із шляхів збільшення власного капіталу, та ситуація змінилася після 1 липня 2017 р., коли вартість акції аграрних холдингів, розміщених на міжнародних фінансових біржах, знизилась на 2,78 млрд дол. США, що менше на 5,7%, ніж порівняно з 1 червнем 2016 р. (-165,4 млн дол. США). Причиною ситуації слугувало припинення виплати податку на додану вартість при експорті у червні 2016 р. [8].

Аграрні холдинги на 50 – 60% фінансують власне виробництво, банківський кредит у розрахунку становить лише половину від власного фінансування. Кредитні відсотки за користування у національній валюті на грудень 2016 р. становлять 20,4% та іноземної валюти – 10,7% [9].

За даними Національного банку України, залишки кредитів на рахунках банків станом на кінець лютого 2016 р. становили 841,97 млрд грн (станом на кінець грудня 2015 р. – 787,8 млрд грн), із яких 40,6% – кредити, надані в національній валюті, 59,4% – в іноземній. З них лише 50,5 млрд грн (6,0%) – кредитні кошти, надані підприємствам сільського, лісового та рибного господарств (станом на кінець грудня 2015 р. – 48,4 млрд грн або 6,1%).

Із загальної суми прострочених кредитних зобов'язань (187,6 млрд грн, із яких 18,6% – у національній валюті та 81,4% – в іноземній) тільки 3,6% (6,68 млрд грн) – кредити, надані підприємствам аграрної галузі. Станом на кінець грудня 2015 р. загальна сума прострочених кредитів становила 157,1 млрд грн, із яких 5,9 млрд грн (3,8%) – надані підприємствам сільського, лісового та рибного господарств. Відбулося збільшення загальної заборгованості майже на 30 млрд грн, та за кредитами, наданими підприємствам галузі, – на 0,79 млрд грн [10].

Політична ситуація, економічна нестабільність спричинили неплатоспроможність українських банків, що призвело до ліквідації, ситуація вплинула і на кількість банків із іноземним капіталом. У цьому випадку незначна кількість банків здійснюють кредитування аграрних підприємств та холдингів. За наявності вільних коштів фінансові установи не намагаються скеровувати кошти у ризикову сферу економіки.

Держава сприяє та створює умови для розвитку виробників сільськогосподарської продукції, тим самим забезпечує рентабельність. Розроблена процедура цільового фінансування та ефективного використання коштів має становити цільну систему державної підтримки аграрним підприємствам. Своєчасна допомога забезпечує підприємства обладнанням, технікою, новітніми технологіями, проводиться будівництво нових та реконструкція старих приміщень, облаштування інфраструктури, вихід на експортний ринок, еквівиробництво продуктів харчування.

Аграрним холдингам держава скерує підтримку шляхом надання дешевих кредитів та відшкодування лізингових платежів, отриманий кредит є кредитною субсидією, що скерується на покриття відсотків за наданий банком кредит як у національній валюті, так і в іноземній. Окрім того, відшкодування лізингового платежу аграрному холдингу здійснюється частково за придбану техніку та обладнання.

Відповідно у Законі України “Про бюджет України на 2015” спрямовано фінансову підтримку аграрним виробникам державного бюджету у розмірі: 25,6 млн грн – кредити фермерським господарствам; 71,7 – виділено Аграрному фонду; 300 млн грн – фінансова підтримка заходів агропромислового комплексу шляхом здешевлення кредитів. За підсумками 2014 р., фактично використано кошти в сумі 290,6 млн грн, залишок становив 9,4 млн грн. Фінансова підтримка підприємств агропромислового комплексу сільськогосподарських підприємств за кошти місцевих бюджетів у 2015 році становила 114,7 млн грн, або 81,7% від передбаченого. Спрямовані бюджетні кошти дали змогу здешевити кредити сільськогосподарських підприємств загальним обсягом 7,8 млрд грн, зокрема: 3,2 млрд грн – ті, що залучені у 2014 р., та 4,6 млрд грн – кредити поточного року. Своєю чергою, Законом України “Про бюджет України на 2016 рік”, поточного року також передбачено всього 300 млн грн фінансової підтримки заходів у агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів та 50 млн грн – на державну підтримку тваринництва [11].

Заплановане фінансування аграрної галузі у 2016 р. у розмірі 350 млн грн не занадто велике, порівняно з попередніми роками фінансування сягало 20 млрд грн на рік. Розроблені положення з питань політики підтримки аграрного сектора не визначають чіткого, дієвого механізму надання державної підтримки. Завдання держави – не лише скеровувати свою діяльність у напрямку державної підтримки, а й сприяти створенню стабільних умов для здійснення господарської діяльності [12].

Спеціалізується більший відсоток аграрних холдингів на виробництві сировини для власних переробних підприємств: зернові, олійні культури, садівництво, виноградарство тощо. Галузь рослинництва у розвитку має перевагу над галуззю тваринництва – невеликі затрати, термін окупності, високий відсоток рентабельності. Зокрема, незначний відсоток аграрних холдингів займаються розведенням тваринництва для власного виробництва та забезпечення рослинництва органічними добривами. Різке знецінення національної валюти створило виробникам (аграрним холдингам) не вигідні умови імпортувати готову продукцію та сировину на переробку. Ринок потребує продукцію українського виробника, окрім цього, користується попитом у споживача. Аграрні холдинги та великі підприємства, що здійснюють розвиток тваринництва, зможуть отримувати прибуток, запровадивши такі чинники: залучення (кваліфікованих працівників із зарубіжним досвідом, новітні технології, заробітна плата покращить ефективність праці) працівників, вартість та витрати на покриття електроносіїв.

У Законі України “Про Державний бюджет України на 2017 рік” передбачено допомогу сільськогосподарським підприємствам у розмірі 5,5 млрд грн, це – 1% від ВВП усієї країни [13]. Отримають державну підтримку ті галузі, що знаходяться у вкрай важкому становищі, саме: молочна, м'ясна, машинобудівна галузі. Механізм нарахування розміру державної підтримки передбачає подання податкової декларації та додатків. Отримують перевагу ті виробники – підприємства, холдинги, що будуть забезпечувати власний ринок продукцією, а незначний відсоток продукції йтиме на експорт. Даним виробникам не буде компенсовано податок на додану вартість при експортуванні, втративши спеціальний режим сплати податку на додану вартість, зазнали б не значних збитків. Та внесені зміни до податкового законодавства, відповідно до якого з 1 січня 2017 р. ліквідовано порядок оподаткування окремих суб'єктів господарювання, бюджетна дотація компенсує частину сплаченого податку на додану вартість тільки тим підприємствам-виробникам, що є платниками податку. Отримати бюджетну дотацію зможуть не всі сільськогосподарські виробники, а лише ті, що займаються розведенням великої рогатої худоби молочних порід, розведенням іншої великої рогатої худоби, розведенням свиней, свійської птиці, виробництвом м'яса, виробництвом м'яса свійської птиці, переробленням молока, виробництвом масла та сиру, виробництвом еко-продукції.

Завдяки цьому, державна підтримка виглядатиме таким чином: кошти у розмірі 4 млрд грн (1,5 млрд грн передбачено на розвиток сільськогосподарських програм) рівномірними частинами розділено на календарний рік й пропорційно розподілятимуть між заявленими підприємствами, холдингами залежно від розміру сплаченого податку до бюджету. Аграрні холдинги, що направляють на експорт м'ясну сировину та продукцію, відчують підтримку держави через механізм повернення податку на додану вартість у розмірі 20% від експортованої продукції. Кошти, передбаченні на програми розвитку аграрного комплексу у розмірі 1,5 млрд грн заплановано направити у два напрями: придбання техніки вітчизняного

виробництва (її компенсація) та розроблення програм кредитування, страхування аграрного комплексу [14].

На нашу думку, методи підтримки позитивно впливають на розвиток галузі, налаштовують аграрні холдинги переглянути погляди щодо розвитку тваринництва, збільшивши поголів'я ВРХ, адже вітчизняний споживач купує продукцію власного виробництва й готовий підтримувати виробника.

У випадку відміни режиму оподаткування в галузі рослинництва аграрні холдинги не відчують значних втрат з декількох причин: орендна плата за землю значно менша як у колег за кордоном; встановлений фіксований податок, що дає змогу сплачувати менший відсоток податку в бюджет; “мертві ділянки”, які не потребують орендної плати – додатковий прибуток.

Український науковець В. Галанець висловив власне бачення, щодо методів державної прямої та непрямої підтримки. У структуру прямих методів віднесено фінансування з бюджету, бюджетні компенсації, бюджетні дотації, дотації спеціальних фондів, розробка цільових програм. Держава за допомогою непрямих методів здійснює пільгове оподаткування, підтримує ціни, фінансує дослідження та розробки, професійну підготовку кадрів, інформаційне забезпечення, розвиток соціальної інфраструктури [15]. Погоджуємося із баченням вченого щодо методів державної підтримки, оскільки така форма підтримки вплине на галузь рослинництва, тваринництва, чим забезпечить резерв Аграрному фонду. На нашу думку, державну непряму підтримку бажано додатково доповнити методами кредитування та страхування.

Держава як об'єкт господарювання через органи влади не лише фінансує розвиток галузей економіки, а й виконує функцію державного регулювання. Науковці визначають поняття “метод” як поєднання засобів, інструментів, що використовують у виконанні завдань та функцій регулювання. Таким чином, методи – це інструменти впливу державного органу влади на суб'єкти господарювання, щоб забезпечити та створити умови, які передбачені стратегією розвитку національної економіки. Г. Мостовий дослідив методи регулювання й визначив їх за типами та видами впливу, своєю чергою, до методу за типом впливу автор відносить економічний (засоби, грошово-кредитна політика, бюджетна політика, регулювання облікової ставки, фіксовані ціни, податки, дотації) та адміністративний (заходи, заборона, примус, дозвіл, захист навколишнього середовища, припинення “тіньового бізнесу”) методи. За видом впливу віднесено прямий (визначення стратегічних цілей, державна підтримка замовлень, нормативні вимоги до якості продуктів, правові та адміністративні обмеження, ліцензування операцій з експорту та імпорту) та опосередкований (оподаткування, регулювання цін, їх рівень, плата за ресурси, кредитні пільги, митне регулювання експорту та імпорту) методи [16]. Г. Гайдуцький поділяє на дві групи методи державного регулювання, використовуючи ознаки: форми впливу та засоби впливу. За формами впливу: прямі (дотації, інвестиції, цільові програми, субвенції, субсидії) та непрямі методи (податки, регулювання цін, кредити, страхування) регулювання, за засобами впливу – правові, адміністративні, економічні і пропагандистські методи [17].

Досліджуючи методи регулювання, поділяємо думку у класифікації з Г. Мостовим та Г. Гайдуцьким, але спробуємо згрупувати під іншим поглядом. Розглядаючи методи регулювання аграрних холдингів, поділяємо на загальні та спеціальні. До загальної групи відносимо економічні та адміністративні методи, спеціальна група містить правові методи регулювання. Методи загальної групи

поширені від рівня міста до рівня області, від рівня відділу до рівня державного, зокрема у сільському господарстві процес регулювання скеровано на процес виробництва продукції. Невід'ємною частиною загальних методів, що характеризують їх, є спеціальні методи, які у поєднанні забезпечують загальне регулювання господарства та галузі загалом.

Необхідність економічних методів регулювання для підприємств сільського господарства у створенні органами влади мотивів для впливу на їх господарську поведінку. Держава зобов'язана створити умови сільськогосподарському підприємству, холдингу у прийнятті рішення самостійно надати перевагу тим напрямкам, що притаманні національній економіці країни. Економічний вектор державного регулювання в аграрній галузі – це зв'язок сфери послуг, торгівлі, зв'язок між виробництвом та переробкою, страхування, фінансування, кредитування, податкова, соціальна, цінова політика.

Порівняно з іншими галузями народного господарства, сільське господарство залежить від географічного й природного чинника та наявних ресурсів (земельні, сировинні, водні ресурси, кліматичні умови). Процес виробництва є сезонним, природні умови впливають не лише на сам процес виробництва, а й на кінцевий результат праці. Безумовно, вплив згаданих чинників на сільське господарство потребує застосування адміністративних методів регулювання. На відміну від економічних методів, адміністративні методи в сільському господарстві необхідні для встановлення стандартів якості, потреб ринку зовнішнього та внутрішнього, обов'язкового виконання контрактів. До адміністративних методів сільського господарства нами віднесено: забезпечення та підтримання рівня життя населення, конкурентність суб'єктів господарювання, виконання програм розвитку, захист продовольчого ринку від зовнішнього впливу. Адміністративні методи вступають у діяльність внаслідок дії економічних методів для забезпечення прав та інтересів населення, забезпечення навколишнього середовища.

Досвід країн, що вступили у ринкові відносини, закріпили адміністративні методи у державному регулюванні і сприяють ефективному виробництву й добробуту. Адміністративний метод регулювання нерозривно пов'язаний із економічним методом, відсутнє окреме існування, адміністративний метод спричинить негативний наслідок, за умови відсутності економічного підтвердження.

На проведення господарської діяльності, функціонування підприємство отримує дозвіл один із небагатьох методів державного регулювання на виробництво продукції, не виняток підприємства аграрної галузі – аграрні холдинги, з метою запобігання потраплянню неякісної сільськогосподарської продукції, контроль за діяльністю, де ринок не має впливу, захист економічного інтересу країни та соціального права й інтересу споживача. Як приклад, понад 70% обсягу промислової продукції виробляється на недержавних підприємствах [18]. Звернуто увагу на такий метод регулювання, як державне замовлення, що використовується в сільському господарстві на виробництво продукції та сировини. Спостерігається в останні роки послаблення цього методу регулювання, виникненню ситуації слугував перехід до ринкових відносин. Економіка західних країн побудована таким чином, щоб отримати державне замовлення, виробники погоджуються пройти важкий шлях, забезпечуючи тим самим ринок збуту за вигідними цінами, а у майбутньому вихід на державний рівень. Державне замовлення є мотивом розроблення нових технологій, що слугуватиме розвитку нового виробництва.

Доцільно зауважити, метод регулювання – державні програми, що враховують як інтереси суб'єктів господарювання, так і інтереси самої держави. Для ефективної роботи програми відстежують та аналізують стан бюджетної, кредитно-фінансової системи, рівень життя населення та їх вплив на розвиток підприємництва [19].

Квота як засіб державного регулювання економіки вводиться з метою прямого встановлення державою підприємствам їхньої частки у виробництві, збуті, експорті, імпорту товарів [20]. Європейська комісія у жовтні 2016 р. прийняла рішення про збільшення квот на сільськогосподарську продукцію, за підрахунками економістів, це забезпечить поступлення до бюджету приблизно 200 млн дол. на рік. Українська сільськогосподарська продукція у загальній частці обігу серед країн Європейського Союзу становить 33,9% й має простір для додаткового експорту. За перше півріччя 2016 р. аграрії виконали на 85% поставки продукції на європейський ринок за умови, що споживач обачно ставиться до якості продукції.

Діяльність аграрних холдингів в Україні регулюють Закони “Про холдингові компанії в Україні”, Закон “Про акціонерні товариства”, “Господарський кодекс України”, “Цивільний кодекс України”, Указ Президента “Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпорації та приватизації”, розпорядження та інші нормативно-правові акти. Розглядаючи нормативно-правове забезпечення діяльності аграрних холдингів, зазначимо про наявність недоліків у законодавчому регулюванні. Звернуто увагу на невідповідність у законодавчому забезпеченні цього суб'єкта господарювання. Проведений аналіз дає підстави говорити про відсутність правового упорядкування діяльності аграрних холдингів, спостерігаємо невідповідність, недосконалість, неефективність методів правового регулювання діяльності аграрних холдингів. Сприяє такій ситуації значне прийняття урядом, владою нових законів, у яких відсутній зв'язок, послідовність, прив'язка з чинними законодавчими актами.

Італійський філософ, письменник Н. Макіавеллі зазначає, що немає справи, важчої замислом, сумнівнішої успіхом, небезпечнішої при здійсненні, ніж запроваджувати нові закони [21]. Особливість правового методу у важкому, довготривалому процесі розроблення та прийняття закону, “гостроти” додає той факт, що новий уряд розробляє закон на конкретний період часу, не аналізуючи переваги та недоліки попереднього чинного закону.

Висновки

Підсумовуючи, доцільно зазначити, що предметом дослідження стали методи, які впливають на діяльність аграрних холдингів. Проблеми, що повсякчас присутні у діяльності аграрного комплексу, констатувати можна через низьке фінансування та реальний стан економіки, що безумовно потребує державної підтримки. Державна підтримка великим підприємствам та аграрним холдингам можлива стабільними умовами, правилами діяльності та створенням сприятливої атмосфери для звичайного ведення бізнесу. Підтримка холдингів не має бути хаотичною, шляхом застосування методів, оскільки саме держава здійснює політику державного регулювання.

Дослідивши методи за різними ознаками, об'єднує все “вплив”, через який здійснюється регулювання, чи то через типи впливу, види впливу, форми та засоби впливу. Визначає вплив, на нашу думку, саме тип дослідження, віднесені наприклад, методи до виду впливу (податки, кредити тощо) відображені у типах та формах впливу. Згруповані загальним та спеціальним видом методи регулювання

відображають конструктивний вплив на діяльність аграрних холдингів. Загальний метод містить економічні та адміністративні методи, відповідно спеціальний – правові методи регулювання. Необхідність економічних методів регулювання для аграрних холдингів – у створенні органами влади мотивів для впливу на їх господарську поведінку. На відміну від економічних методів, адміністративні методи необхідні для встановлення стандартів якості, потреб ринку зовнішнього та внутрішнього. Правовий метод регулювання встановлює контроль органу влади за діяльністю аграрних холдингів у дотриманні прав та обов'язків відповідно до нормативних актів. Таким чином, методи регулювання діяльності аграрних холдингів – це способи, інструменти, що використовують органи влади для здійснення контролю завдань у галузі сільського господарства й виробництва.

Досягнення правового упорядкування діяльності аграрних холдингів, оскільки спостерігається неефективність методів правового регулювання, потребує швидкого вивчення, розроблення та удосконалення. Саме це, на нашу думку, визначає перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Список використаної літератури

1. Гіндес О. Г. Політичні аспекти розвитку агропромислового виробництва // Стратегія забезпечення сталого розвитку України : матер. доп. міжнар. наук.-практ. конф. (20 травня 2008 р.) : у 3 ч. Ч. 3. К. : РВПС України НАН України, 2008. С. 71, 72.
2. Формування державної економічної політики в епоху глобальних трансформацій : монографія. К. : ТОВ НВП “Інтерсервіс”, 2011. С. 31.
3. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України № 1877-15 від 01.01.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
4. Там само.
5. Там само.
6. Україна у цифрах у 2016 році : стат. зб. / за ред. І. Є. Вернера. К. : Державна служба статистики України, 2017. URL : http://istmat.info/files/uploads/53010/ukraina_v_cifrah_2015.pdf.
7. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств. URL : <http://propozitsiya.com/ua/finansove-zabezpechennya-silskogospodarskih-pidpriemstv>.
8. Неповорнення експортного ПДВ негативно вплинуло на котирування українських публічних агрохолдингів від 05.07.2016 р. URL : http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/nepovernennya_ekspornogo_pdv_negativno_vplinu_lo_na_kotiruvannya_ukrainskikh_publichnikh_agroholdingiv?category=29779.
9. Грошово-кредитна та фінансова статистика за 2016 рік. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=71195.
10. Там само.
11. Про державний бюджет 2015 рік : Закон України № 80-19 від 29.12.2015 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.
12. Кутовий Т. Боюсь, що цьогоріч 10 млрд. грн. не буде... URL : <http://minagro.gov.ua/pressroom?nid=21343>.
13. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Проект Закону № 5000 від 15.09.2016 р. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60032.
14. Аграрний бюджет 2017 “віджатися” і стати ефективнішим чи “померти”?. URL : <https://agropolit.com/spetsproekty/217-agrarniy-byudjet-2017-vidjatisya-i-stati-efektivnishim-chi-pomerti>.

15. Галанець В. В. Державне регулювання аграрного сектора економіки України : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. С. 21.

16. Мостовий Г. І. Агробізнес: державне регулювання : монографія. Х. : Основа, 2002. С. 69.

17. Гайдучький Г. І. Госпрозрахунковий механізм міжгалузевих зв'язків в АПК. К. : Урожай, 1999. С. 67.

18. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : підручник. К. : Знання, 2008. С. 49. (Вища освіта ХХІ століття).

19. Яковенко Р. Державне регулювання підприємництва в Україні. URL : http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/-65901.doc.htm.

20. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки... С. 53.

21. Там само. С. 47.

N. Komarivska

METHODS OF PUBLIC REGULATION OF AGRARIAN HOLDINGS' ACTIVITIES IN UKRAINE

This article considers theoretical aspects of public regulation of agrarian holdings' activities in Ukraine through the methods of public regulation. The article examines the influence of the State on holding enterprises in the agrarian sector of Ukraine as on the object of regulation. The necessity of state support for holding enterprises has been scientifically substantiated.

Key words: methods of public regulation, state support, agrarian sector, taxing, government authority, competition, budget dotation, crediting, export.